МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ДЕБЮТ

Збірник тез

доповідей студентів
факультету іноземних мов

Київ – 2027

Тібейкін Денис,
3 курс, перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, денна форма навчання,
освітня програма «Філологія. Англійська мова та література. Перекладознавчі студії»
Маріупольський державний університет

МІЖ ЗЕЛЕНИМ ВОГНИКОМ І ДОЛИНОЮ ПОПЕЛУ: МОТИВ ІЛЮЗОРНОСТІ АМЕРИКАНСЬКОЇ МРІЇ ТА МОРАЛЬНОЇ СЛІПОТИ В РОМАНІ Ф. С. ФІЦДЖЕРАЛЬДА «ВЕЛИКИЙ ГЕТСБІ»

Роман «Великий Гетсбі» Френсіса Скотта Фіцджеральда (1925) показує американське суспільство доби «джазу» з усіма його суперечностями: економічний підйом, розкішні вечірки, культ добробуту, а поруч нерівність, духовна порожнеча й утрата моральних орієнтирів. Тема не застаріла, бо й сьогодні успіх часто зводять до грошей, статусу та визнання, а це стикається з бажанням людини реалізувати себе. Тому я досліджую, як у романі виглядає ілюзорність американської мрії і чому герої не помічають моральної сторони власних учинків. Спиратимуся на образи-символи, що проходять крізь увесь текст, та на стосунки між персонажами.

Зелений вогник і долина попелу, як я це бачу, розповідають про одне: про прірву між ідеалом і дійсністю. На цю проблему вже звертали увагу українські та зарубіжні дослідники, які висловлювали власні погляди щодо американської мрії у творчості Ф. С. Фіцджеральда. Ю. Ву та Цз. Шень звертають увагу на простір роману: розташування Іст-Егга, Вест-Егга й долини попелу відтворює соціальну ієрархію [7]. М. Ф. Гіотто та Г. Віджанарка читають кольори. Зелений вони пов’язують з надією на краще життя, білий із зовнішньою чистотою й успіхом, золотий із матеріальним достатком [5]. М. В. Риженко, О. В. Анісенко та Ю. С. Максименко простежують, як американська мрія з ідеалу успіху й самореалізації перетворюється на жагу збагачення [1]. А В. Е. Кейн наголошує, що роман і нині допомагає зрозуміти майнову нерівність та обмежений доступ до цієї мрії [4].

Гетсбі на власних вечірках самотній. Гостей повно, і багато хто з них господаря навіть не знає особисто. Усе довкола святкове й ніби обіцяє безмежні можливості, але за цим ховаються самотність героя та поверховість його зв’язків із людьми. Дія роману починається влітку 1922 року, у часи, які звуть «епохою джазу» й «ревучими двадцятими». Економіка вирувала, ширилася масова культура, люди тягнулися до розваг і до показного споживання. Вечірки Джея Гетсбі якраз і є втіленням цього. Дослідники пов’язують такий світ із кризою духовних цінностей і суперечностями американської мрії [1; 4].

Гроші Гетсбі не стерли різниці між новим і старим багатством. Це видно з самого розташування місць у романі. На Іст-Егзі живуть Том і Дейзі Б'юкенени: у них багатство, успадкований статус і привілеї. Вест-Егг належить Гетсбі, чиї статки нові, а мета потрапити до вищого суспільства. Є ще долина попелу, занедбане місце, де осідають відходи індустріального добробуту. Ю. Ву та Цз. Шень показують, що така просторова схема підкреслює розшарування за класами й ілюзорність соціальної мобільності [7]. Тож зовнішній успіх одних героїв існує поруч із бідністю та безвихіддю інших.

Гетсбі хоче повернути не просто Дейзі, а ідеальне минуле. Найпомітніше це на зеленому вогнику, який світиться на причалі біля її будинку й виконує роль центрального символу роману. Нік Каррауей уперше бачить Гетсбі саме тоді, коли той простягає руки через затоку до далекого світла [2, розд. 1]. У сюжеті вогник означає кохання героя, але зміст у нього ширший: надія на краще майбутнє й віра, що перешкоди можна здолати. Відстань між Гетсбі та вогником нагадує, що ідеал не досягти. Тож коли Дейзі повертається, він не готовий бачити в ній живу людину зі слабкостями та суперечностями. Мрія поступово стає ілюзією, і така ілюзія не витримує зіткнення з дійсністю. Про важливість зеленого кольору для мотиву надії та американської мрії пишуть і М. Ф. Гіотто та Г. Віджанарка [5].

Джордж Вілсон бачить у величезних очах над долиною очі Бога. Насправді це вицвіла реклама доктора Т. Дж. Еклберга, що лишилася на старій вивісці й височіє над занедбаним краєм [2, розд. 2; 8]. Саме цю неоднозначність я вважаю тут головною. Очі можна прочитати як знак морального нагляду, але суддею вони не є: за ними нікого немає. Люди в цьому світі шукають суддю ззовні, а відповідальності за власні рішення на себе брати не хочуть, і це добре показує моральну порожнечу довкола. Сама долина попелу стоїть навпроти зеленого вогника. Зелений говорить про життя й майбутнє, а попіл про спустошення, безвихідь і ціну, яку суспільство платить за гонитву за багатством. Через нього видно зворотний бік розкоші, якою милуються мешканці заможних районів.

Автомобіль Гетсбі спершу означає розкіш і престиж, але згодом його значення змінюється. За кермом Дейзі, і вона збиває Міртл Вілсон. Трагедія не підштовхує її прямо визнати провину. Том теж дбає насамперед про те, щоб самому лишитися на своєму місці, і повертає обставини собі на користь. Їхнє багатство дає не лише комфорт, а й змогу не відповідати за власні вчинки. У фіналі Нік каже про них, що вони ламають чужі життя, а потім ховаються за гроші [2, розд. 9]. Саме тут, як на мене, найвиразніше видно моральну сліпоту. Автомобіль же перетворюється на знак безвідповідальності та руйнівної сили привілеїв.

Гетсбі чує в голосі Дейзі гроші, і це багато каже про його почуття: кохання в ньому зрослося з тягою до матеріального [2, розд. 7]. Дейзі для нього не лише кохана жінка, а й втілення того соціального світу, куди він прагне потрапити. Тому він вірить, що минуле можна

повернути, варто лише здобути достатньо багатства й визнання. Заради цього він іде на сумнівні способи збагачення, а все життя підпорядковує меті, якої не досягти. На відміну від Тома, він зберіг здатність щиро вірити у власний ідеал, тож моральні питання роману не зводяться до критики багатої еліти. Поруч із ним Джордан Бейкер, яка пристосувалася до цинічних правил свого кола, і Нік Каррауей. Нік спостерігає й поступово розуміє, що цей світ морально неспроможний, хоча подає події крізь власні оцінки.

Мрію як таку Фіцджеральд не засуджує. Його тривожить інше: небезпека, що її підмінять культом грошей, престижу та ідеалізованого минулого. Це, на мою думку, видно в усіх образах, на яких тримається роман. Зелений вогник нагадує про людську надію, долина попелу про соціальну ціну процвітання, очі Еклберга про те, що в моральному суді немає однозначності, а автомобіль про наслідки безвідповідальності. З цих пов'язаних між собою символів, контрастів і героїв і складається ілюзорність американської мрії в «Великому Гетсбі». Роман не застарів і досі, бо змушує запитати, чи зовнішній успіх справді робить людину щасливою. І нагадує, що особиста мета не знімає з неї моральної відповідальності.

Література

1. Риженко М. В., Анісенко О. В., Максименко Ю. С. Концепт «Американська мрія» у романі Ф. С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі». *Закарпатські філологічні студії*. 2021. Вип. 17, т. 2. С. 193–197. DOI: https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.17-2.36 (дата звернення: 23.10.2026).

2. Фіцджеральд Ф. С. *Великий Гетсбі* : роман. УкрЛіб. URL: https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=1164 (дата звернення: 23.10.2026).

3. Ameel L. The "Valley of Ashes" and the "Fresh Green Breast": Metaphors from *The Great Gatsby* in Planning New York. *Planning Perspectives*. 2019. Vol. 34, № 5. P. 903–910. DOI: https://doi.org/10.1080/02665433.2019.1602847 (дата звернення: 23.10.2026).

4. Cain W. E. American Dreaming: Really Reading The Great Gatsby. *Society*. 2020. Vol. 57, № 4. P. 453–470. DOI: https://doi.org/10.1007/s12115-020-00510-6 (дата звернення: 23.10.2026).

5. Ghiotto M. F., Wijanarka H. American Dreams Represented through the Color in Fitzgerald's The Great Gatsby. *Journal of Language and Literature*. 2016. Vol. 16, № 1. P. 55–62. DOI: https://doi.org/10.24071/joll.2016.160107 (дата звернення: 23.10.2026).

6. Mızrak G. B. Dreams Deferred: A Critique of the American Dream in Death of a Salesman and The Great Gatsby. *Eurasian Journal of English Language and Literature*. 2025. Vol. 7, № 1. P. 87–98. URL: https://dergipark.org.tr/en/pub/jell/article/1604890 (дата звернення: 23.10.2026).

7. Wu Y., Shen J. Place, Class, and the Destruction of the American Dream in The Great Gatsby From the Perspective of Space. *Theory and Practice in Language Studies*. 2023. Vol. 13, № 10. P. 2500–2505. DOI: https://doi.org/10.17507/tpls.1310.08 (дата звернення: 23.10.2026).